

Näädala mõtted

OBADUS ÕIGUSMEELELE

Tööõigus muudeti selliseks, kus õigus läks tööandjale ja lõugade pidamine koos edasiteenimisega töövõtjale. Arusaam, et töötajale peaks ka mingi sotsiaalne kaitse jääma, kirjutati korstnasse ja sotsid saadeti koalitsioonist minema.

Agu Uudelepp, strateegilise kommunikatsiooni ekspert

RIIGIFIRMADE PALKADELE PIIR ETTE

Kõrge palga põhjendajad väidavad, et riigiettevõtte juhul on suur vastutus. Tõsi, kuid see ei erine ju põrmugi riigijuhtide vastutusest. Miks peaks elektrivõrgu arendamine olema kordi kõrgemalt hinnatud kui terve Eesti arendamine?

Kadri Simson, Riigikogu kesksraktsiooni esimees

KATASTROOFILINE LOODUS

Kõikide otseste ja kaudsete tuumaohvrite arv kokku pole isegi ligilähedane sellele, kui palju hukkunuid on olnud viimaste aastate looduskatastroofides. /--- / Kas keegi üldse suudab ilma guugeldamata nimetada ühe tuumaõnnetuse, mis mahub Tšernobõli ja Fukushima vahele?

Kadri Kõusaar, kirjanik

EUROOPA VAESLAPS: Eesti kulutused aktiivsele tööpoliitikale jäävad EL-i keskmisele kümme korda alla

• Töötukassa eelarves on umbes 600 miljonit krooni, aga vaja läheks vähemalt miljardit.

Andrus Allika
andrus.allika@tallinnlv.ee

► «Tööturumeetmeteks on vaja raha, aga isegi kui me praegused summad kahekordistaksime, siis jääksime muust Euroopast kaugele maha,» ütles Riigikogu liige, endine sotsiaalminister Eiki Nestor.

«Koalitsioonileppesse aktiivseid tööturumeetmeid sisse kirjutatud ei ole, seal on vaid kirjeldatud seda, mida juba praegu niigi tehakse,» ütles Nestor, kelle sõnul ei tegelda meil tööpuuduse teemaga ikka veel põhjalikult.

Samas selgus näiteks Ernst&Youngi ja Oxford Economici värskest majandusprognosist, et Eestile ennustatakse selleks aastaks 16,8-protsendilist ja ka järgmiseks aastaks kõrget, 13,7-protsendilist töötust «Me suhtume tööpuuduse teemasse pealiskaudselt,» mainis Nestor. «Ent väga pikka aega ilma tööta olnud inimene kaotab ära isegi oskuse kellaaja peale õigel ajal tööle tulla ja koju minna.»

Ka töötute koolitamine on meil Nestori hinnangul pealiskaudne. «Riigid, kes on tööpuudusega tegele- nud juba aastakümneid, teavad teatud põhimõtteid, mida tuleb järgida,» ütles ta. «Näiteks et oluline pole õpetada mingit konkreetset ametit mingi konkreetse ettevõtte või ettevõtja jaoks, vaid luua inimesele võimalus omandada võimalikult palju ameteid, et tal oleks lihtsam tööd leida.»

Eesti Euroopas viimane

Praxise ja Tartu Ülikooli majandusteaduskonna ekspertide analüüsi aktiivse tööturupoliitika kohta ilmneb, et võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega on Eesti selleks tehtavate kulutuste osas vaeslapse osas.

Analüüsist selgub, et kui vaadata Euroopa Liidu riikide kulutusi tööpoliitikale, sealhulgas aktiivsele tööpoliitikale, siis EL-i liikmesriikide võrdluses kulutab Eesti tööpoliitikale kõige vähem – võrreldes EL 27 riigi keskmisega (umbes 1,7% SKT-st) olid Eesti kulutused tööpoliitikale üle seitsme korra madalamad (0,27%).

Eesti paistab rahvusvahelises võrdluses vilets

Tööturumeetmed jagatakse kaheks: passiivsed ja aktiivsed.

- Passiivne on töötule abiraha maksmine, töötü ise ei pea peale töö otsimise midagi tegema.
- Aktiivsed tööturumeetmed on aga töötute koolitamine, hädaabitöödele suunamine, eraettevõtluseks stardiraha andmine ja palgatoetusega tööle suunamine ehk töötü peab ka ise midagi tegema.
- Euroopa Liidu riikidega võrreldes olid Eestis madalaimad kulud aktiivsele tööpoliitikale. Kulud olid madalad nii protsendina SKT-st kui ka ühe tööd sooviva inimese kohta.
- Aktiivse tööpoliitika meetmetes osalemise osakaal ühe tööd sooviva inimese või ka registreeritud töötü kohta on aastatel 2006-2010 isegi vähenenud.

Töötute koolitamine kui pimeduses kobamine

«Meil pole praegu aimugi, millistesse ametitesse on meil vaja inimesi koolitada. Me elame turumajanduslikes naiivsustes, et turg paneb ise kõik paika. Aga ei pane,» tõdes Nestor, kelle sõnul valitseb Eestis arusaam, et rootslane tuleb ja ütleb, millise tehase ta kavatseb Eestisse ehitada ja siis hakkame meie selle jaoks töötajaid välja koolitama. «Tegelikult rootslane vaatab, kus on piisavalt talle vajalikku töötüudu ja teeb tehase sinna. Muul maailmas on olemas üldine ettekujutus sellest, mis suunas turg võib areneda ja vastavalt sellele ka töötajaid koolitatakse,» mainis ta.

«Ma tõesti ei tea, kes oskaks meile öelda, keda koolitada – on need tööandjad või teadlased,» tunnustas Erko Vanatalu töötukassast. «Mingid suundumused on ju küll teda – et töökohti tekib teeninduses, IT-sektoris, seoses elanikkonna vananemisega tervishoiu ja raviteenuste alal. Kuid milliste erialadele täpselt on vaja inimesi koolitada, ei tea keegi. Aga kui mõni ettevõtja tuleb ja ütleb, et talle on töötajaid vaja, siis me kohe teeme ära!» Vanatalu tõi näiteks Saaremaal tegutseva Rootsi ettevõtte Trelleborgi. «Sellistel puhkudel läheme kohale, selgitame välja, kui palju töötajaid on vaja, kaardistame vajalikud tööoskused ja kuulutame välja koolitushanke. Meil on selliste juhtumite üle väga hea meel.»

«Vaadates üksnes kulutusi aktiivsele tööpoliitikale on lõhe veelgi suurem,» öeldakse uurimuses. «Eesti kulutas Eurostati andmete järgi 2008. aastal aktiivsele tööpoliitikale 0,06% SKT-st, samas kui EL keskmine oli 0,66% ehk ligi kümme korda enam.»

Osa ei naase kunagi tööturule

Näiteks soomlased on tõdenud, et nende 1990ndate majanduskriisi – lama – tagajärjel ei jõudnudki suur osa pikaajaseid töötüid enam kunagi tööturule tagasi. Kas ka Eestit ähvardab sama olukord?

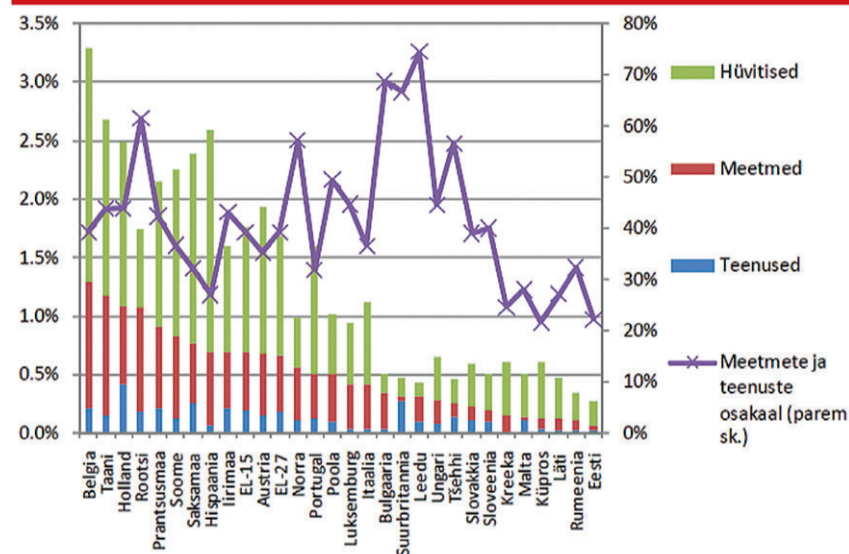
«Kindlasti on see ka meie probleem,» tunnustas Nestor. «Seda enam,

et Eestis rahvastik vananeb, tööealisi inimesi jääb järjest vähemaks. Me peame kogu aeg mõtlema sellele, et ükski töökäte paar ei läheks kaduma.»

Heitunud on töötü probleemist vaid üks külg. «Teine pool on see, et massilise tööpuuduse keskes läheb üha rohkem inimesi välismaale tööle, ja mida kauem nad seal on ja mida paremini ennast sisse seavad, seda väiksem on võimalus, et nad kunagi tagasi tulevad,» tõdes Nestor.

Pikaajaliste töötüde tööellu tagasitoomine on väga kallis, väga raske ja paraku pahatihti ka mitteedu-

Kulutused tööpoliitikale Euroopa Liidu riikides 2008. aastal (% SKP-st)

Aktiivse tööpoliitika instrumentide osakaal kogu tööpoliitika kuludes langes majanduskriisi ajal veelgi, olles üksnes ligi kuudendik kogu tööpoliitika kuludest 2009. aastal.

kas tegevus. «Seepärast tulebki töötuskindlustust võtta kui investeerimist selle nimel, et me ei kaotaks oma töötüudu, sest selle tagasitoomine läheb kokkuvõttes palju kallimaks,» mainis Nestor.

Sotsiaalfondi raha saab otsa

Eurostati andmetel moodustasid Eesti kulutused aktiivsele tööpoliitikale ehk teenused ja meetmed 2008. aastal kokku üksnes viiendiku tööturumeetmete kogukulutustest, mis oli mada- laim näitaja EL- is (27 riigi keskmine oli umbes 40%). Tööpuuduse hüppelise kasvu tõttu suurenesid 2009 ja 2010 eelkõige kulutused passiivsetele meetmetele ehk hüvitistele veelgi, ning loomulikult suurenes ka nende osakaal.

Töö- ja sotsiaalpoliitika analüütik Andres Vörk juhtis tähelepanu sellele, et viimati mullu oktoobris täiendatud töö andmed pärinevad põhiliselt 2008. aastast, kui tööpuudus Eestis oli veel madal. «2009. aastal aga hakkas tööpuudus järsult kasvama ja ka kulutused suurenesid vastavalt,» selgitas Vörk. «2010. aasta kulutusi aktiivsetele tööturumeetmete-

le prognoosisime me töötukassa eelarve põhjal ning kahjuks pole veel olnud võimalik kontrollida, kui täpseks meie ennustus osutus.»

Töötukassa avalike suhete juht Erko Vanatalu ütles, et andmed 2010. aasta tegelike kulude kohta selguvad pärast majandusaasta aruande kinnitamist käesoleva kuu lõpuks. «Eelmise aasta eelarves oli aktiivsete tööturumeetmete kuludeks eraldatud 32 687 eurot ehk umbes 511 miljonit krooni,» rääkis Vanatalu. «Käesoleva aasta eelarves juba umbes 600 miljonit krooni. Tegelik vajadus aga võiks täna olla mil-

jard krooni.» Vanatalu sõnul saab Euroopa Sotsiaalfondist tulnud raha käesoleva aastaga otsa, sest kriisialal toodi 2013. aastani planeeritud summad ettepoole. «Kui 2009. aastal läks suur osa hüvitiste väljamaksimiseks, siis mullu suurenes aktiivsete meetmete nagu tööpraktika, palgatoetuste jne osatähtsus hüppeliselt. Tänavu aga tahame rohkem rõhku panna pikaajalistele töötüdele suunatud täiend- ja ümberõppele,» rääkis Vanatalu.

«Me peame kogu aeg mõtlema, et ükski töökäte paar ei läheks kaduma.»